

хронологію життя героїні, але всі вікові періоди грає одна акторка. Тож еволюція невідомої з цнотливої дівчинки до дорослої жінки передається, переважно, тільки через зміну її зачіски.

Серед численних змін сюжету в екранізації виокремимо кілька ключових.

В новелі містер Р. ранком свого 41-го дня народження читає лист невідомої та після його прочитання марно намагається її згадати. Натомість у фільмі головний герой приймає рішення залишити місто, щоб уникнути призначеної дуелі. Проте, прочитавши лист, він пригадує авторку та усвідомлює, що має дуель із її чоловіком, після чого приймає рішення йти на поединок.

У літературному творі персонажі майже не мають конкретних імен: невідома жінка, містер Р., його служник Йоганн. У кіноверсії вони отримують конкретні імена: Ліза Брендлі, Стефан Бранд, Джон. Ім'я Йоганн переноситься на чоловіка невідомої, якого немає в оригінальній оповіді, а син головної героїні отримує ім'я свого батька.

Важливою деталлю новели є білі троянди, які невідома щороку надсилає Р. на його день народження. Її єдине прохання полягало в тому, щоб він продовжував ставити ці квіти в кришталеву вазу в цей особливий для неї день. У фіналі новели, поглянувши на порожню вазу, Р. відчуває два подихи — смерті та невмирущого кохання, і щось розквітає в його душі. На жаль, ці важливі моменти до адаптації не потрапили.

Екранізацію однієї з найвідоміших новел Стефана Цвейга режисером Максом Офюльсом важко віднести навіть до категорії «знято за мотивами», адже через численні розбіжності з оригіналом від цих мотивів залишилося зовсім небагато. Проте як самостійна історія нерозділеного кохання, загорнута в чарівну музичну атмосферу Відня, фільм безперечно заслуговує на увагу. У цьому контексті збіг назв обох творів із певною долею іронії можна сприймати як приємну випадковість.

Є. Сабодаш

«ПЕРЕКОНАННЯ» ДЖЕЙН ОСТІН В КІНОІНТЕРПРЕТАЦІЇ КЕРРІ КРЕКНЕЛЛ

Y. Sabodash

JANE AUSTEN'S "PERSUASION" IN THE FILM INTERPRETATION BY CARRIE CRACKNELL

Роман «Переконання» (1817) видатної англійської письменниці Джейн Остін значною мірою відображає історію її власного невдалого кохання. Головна героїня твору, Анна Еліот, багато в чому нагадує саму Остін, проте, на відміну від письменниці, у фіналі знаходить довгоочікуване щастя.

Одноіменна екранізація 2022 р. британської режисерки Керрі Крекнелл є, наразі, останньою з низки десяти кіно- та телеадаптацій, які були започатковані ще у 1960 р. Особливості фільму розглянемо через інтерпретацію образів персонажів роману.

Знайомство з родиною Еліот у романі слугує зав'язкою сюжету та розпочинається з сера Волтера, батька Анни, який «з жадібною цікавістю, що ніколи не згасала» досліджує власний родовід у «Книзі баронетів». У фільмі ж увага відразу переноситься на історію Анни та Фредеріка, а сер Еліот з'являється значно пізніше, що спрощує як передачу родинної атмосфери головної героїні, так і образ її батька. Зневажливе ставлення Волтера Еліота до людей нижчого соціального

статусу, зокрема морських офіцерів, ґрунтовно розкривається в романі і служить поясненням його негативної реакції на рішення Анни вийти заміж за капітана Вентворта. У фільмі ж ці особливості персонажа висвітлюються лише поверхово.

Вперта і консервативна леді Рассел, близька подруга покійної матері Анни, тривалий час не хоче визнати своєї помилки, намагаючись переконати головну героїню у невідповідності капітана Вентворта. У фільмі цей процес значно прискорюється: леді швидко усвідомлює свої хибні судження і вибачається перед Анною, що спрощує її образ, позбавляючи його певної глибини.

Стримана, глибока та витончена головна героїня роману приховує в собі незримую скорботу через втрачене кохання. Тиха та меланхолійна, вона уникає зайвого драматизму чи яскравих проявів емоцій. У фільмі образ Анни отримує сучасніший і більш експресивний вигляд. Прямі звернення до глядача додають гумору та невимушеності, роблять героїню більш відкритою й легкою для сприйняття, але віддаляють від літературного прототипу. Ці зміни підкреслюють такі додаткові кіноепізоди, як сцена, де Анна, охоплена сумом, п'є вино та несподівано кличе Фредеріка.

Кінообраз місіс Клей представлений більш стримано: Анна майже не переймається її стосунками з батьком. Натомість в романі як Анна, так і леді Рассел сприймають місіс Клей зі значною підозрою, вважаючи її близькість із батьком можливою загрозою для родинного становища Еліотів.

Складний і багатогранний персонаж роману, Фредерік ревнує Анну до містера Еліота, але його почуття залишаються стриманими, проявляючись лише тонкими натяками та виваженими діями, без зайвого афішування. Натомість у фільмі образ Вентворта перетворений на більш пристрасного та виразного чоловіка, який подекуди, навіть відкрито, демонструє своє ставлення до Анни. Це додає динамічності сюжету, але дещо зменшує стриману елегантність, властиву його літературному образу.

Драматичний момент падіння Луїзи Мазгроув зі сходів у романі пробуджує справжню бурю емоцій: відчай, страх, шок, сльози та навіть непритомність серед жінок. Натомість його стримана кіноадаптація позбавлена належної емоційної глибини, що не дозволяє глядачеві повною мірою відчути силу емоцій та значущість цієї події для героїв. Про заручини Луїзи з капітаном Бенвіком Анна з подивом дізнається з листа своєї сестри Мері. У фільмі ця історія набуває драматизму завдяки натякам леді Рассел на можливий союз Луїзи з Фредеріком. Це завдає Анні глибокого болю, адже про справжні почуття Луїзи та Бенвіка вона дізнається значно пізніше від капітана Гарвіля.

Містер Вільям Еліот, «людина без честі й совісті, підступна, недовірлива, холодна істота», у фільмі посилює напруження між головними героями завдяки додатковим епізодам, яких не було в романі. Він натякає Фредеріку, що той стане гостем на його весіллі з Анною, а також робить Анні пропозицію.

У романі кульмінаційна зустріч Анни та Фредеріка розгортається через насичений емоціями діалог, який поступово розкриває їхні почуття та допомагає досягти взаєморозуміння. Натомість у фільмі цей момент переданий через поцілунок, що додає сцені романтичного настрою, однак значною мірою спрощує психологічну глибину їхнього спілкування.

Одруження головних героїв стає щасливим завершенням історії. У романі наголошується, що до цього спричинили як зміна соціального статусу Вентворта,

так і переосмислення ставлення інших персонажів, що дозволило досягти родинної згоди на цей шлюб. Фільм же зосереджується виключно на особистому щасті героїв, завершуючись сценою подорожі Анни та Фредеріка.

Екранізація адаптує історію кохання початку XIX ст. для сучасної аудиторії, додаючи більше динаміки та гумору шляхом введення нових епізодів і спрощення окремих сюжетних ліній. Це робить образи персонажів, зокрема головних, більш виразними й пристрасними, хоча, подекуди, спрощує їхні психологічні та емоційні риси, яким приділено увагу в романі.

У підсумку фільм пропонує легкий для сприйняття сюжет, насичений романтичними переживаннями, який завершується оптимістичною сценою спільної подорожі. Водночас ця адаптація ніби підштовхує глядача звернутися до оригінального літературного твору, щоб глибше зануритися в першоджерело після перегляду.

О. Затула

«ДЮНА» ФРЕНКА ГЕРБЕРТА ПРОТИ «ДЮНИ» ДЕНІ ВІЛЬНЬОВА

О. Zatulа

“DUNE” BY FRANK HERBERT VS. “DUNE” BY DENIS VILLENEUVE

«Дюна» (1965) Френка Герберта — один з найвідоміших науково-фантастичних романів усіх часів, лауреат численних літературних нагород та перший володар премії «Неб'юла». Головний герой роману Пол Атрід — син Герцога Лето та Леді Джессіки, служниці Герцога та послушниці з ордену Бене Гессерит. Український переклад (Анатолія Пітика й Катерини Грицайчук, 2017) вийшов з передмовою Браяна Герберта, сина автора, який «бачив у романі елементи родинної історії»: батька — у «шляхетному Герцогові Лето Атріді», мати — у Леді Джессіці Атрід, а себе — у Полові Атріді, бо «приблизно в такому віці був і я, коли книжку вперше почали публікувати».

Роман створив «Всесвіт Дюни», який перетворився у медіафраншизу, що складається, наразі, з 22 романів і 13 оповідань, а також, з численних енциклопедій, відеоігр, коміксів, фільмів тощо. Літературний складник франшизи після смерті Френка Герберта (1986) продовжує його син Браян (з 1999, у співавторстві з Кевіном Джеймсом Андерсоном), останній роман — «Спадкоємець Каладана» (2022).

Найбільш успішною екранізацією цього роману, а їх було аж чотири, вважається остання — франко-канадського кінорежисера Дені Вільньова. Ця кіноверсія містить два фільми: «Дюна. Перша частина» (2021, шість Оскарів-2022 з 10 номінацій) та «Дюна. Друга частина» (2024, два Оскари-2025 з 5 номінацій). Хоча спільний хронометраж фільмів складає понад п'ять годин, частина епізодів роману до екранізації не потрапила. Водночас режисер старанно дотримував першоджерела, оскільки майже кожен взаємодію, кожен сцену брав з оригінального тексту. Попри це, між книгою та фільмом існують деякі відмінності, серед яких відзначимо такі:

1. Ментати.

При першій зустрічі з ментатом в романі нам пояснюють: «це ментат. Натренований і пристосований до виконання конкретних обов'язків прилад. Ніколи не можна забувати, що цей прилад заховано в людському тілі». Ці «люди-комп'ютери» виступають в ролі радників лідерів різних домів, позаяк здатні досконально прораховувати ймовірності подій. У фільмі ментати також присутні